

Aila Paloniemi kesk

Kirjallinen kysymys vanhempansa kuoleman kautta menettäneiden lasten yhdenvertaisesta oikeudesta saada tukea elatukseensa

Eduskunnan puhemiehelle

Oikeudesta lapseneläkkeeseen säädetään kansaneläkelaisissa ja sitä maksetaan alle 18-vuotiaalle lapselle, jos hänen äitinsä, isänsä tai muu huoltajansa kuolee. Lapseneläke on osa perhe-eläkettä. Suomessa on kaksi perhe-eläkejärjestelmää; kansaneläkelain ja työeläkelakien mukaiset perhe-eläkkeet, jotka täydentävät toisiaan. Perhe-eläkelaki ei kuitenkaan takaa lapseneläkettä kaikille vanhempansa kuoleman kautta menettäneille lapsille. Tällä hetkellä vanhempansa menettänyt lapsi voi kuolleen vanhempansa asuinmaan perusteella jäädä kokonaan ilman lapseneläkettä tai muuta tukea elatukseensa. Tämä tilanne syntyy silloin, kun lapsen kuollut vanhempi ei ole asunut eikä työskennellyt Suomessa vähintään kolmea vuotta täytettyään 16 vuotta. Asumisaikaa perhe-eläkettä varten alkaa karttua vasta 16 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Jos kuollut vanhempi ei ole koskaan asunut Suomessa, lapselle ei tule lainkaan oikeutta lapseneläkkeeseen. Näissä tilanteissa eläkettä lapselle ohjataan hakemaan kuolleen vanhemman asuinmaasta. Sen lainsäädäntö saattaa kuitenkin olla sellainen, että eläkettä ei lapselle myönnetä sieltäkään. Tiedossamme on edellä kuvatus kaltaisen tilanne, jossa lapset jäivät ilman lapseneläkettä, koska heidän kuolleen vanhempansa asuinmaa Alankomaat eväsi lasten eläkkeen elossa olevan vanhemman tuloihin vedoten. Suomessa lapseneläkkeeseen eivät vaikuta elossa olevan vanhemman tulot. Tässä edellä kuvatussa tilanteessa vanhempansa kuoleman kautta menettäneet lapset jäivät kokonaan vaille tukea elatukseen, sillä elatustukeakaan ei myönnetä, jos elatusvelvollinen on kuollut.

Vanhempansa menettäneet lapset asetetaan näin eriarvoiseen asemaan keskenään vanhempansa asuinmaan perusteella. Näin lapseneläkettä ei käsitellä lapsen oikeutena, vaan perusteet määräytyvät kuolleen vanhemman tilanteesta käsin. Ilman lapseneläkettä jäävät lapset ja heidän perheensä ovat eriarvoisessa asemassa myös suhteessa muihin yhden vanhemman perheisiin, koska heiltä evätään elatustukikin. Tilanne on lapsen oikeuksien ja lapsen edun vastainen. Se on myös ristiriidassa niin perustuslain 6 §:n kuin yhdenvertaisuuslakiin sisältyvän syrjinnän kiellonkin kanssa.

Tilanne voitaisiin korjata muuttamalla elatustukilakia siten, että vanhempansa kuoleman kautta menettäneellä olisi oikeus elatustukeen, jos hänen ei ole mahdollista saada lapseneläkettä. Vaihtoehtoisesti korjaus voitaisiin tehdä kansaneläkelakiin muuttamalla sitä siten, että lapsella olisi huoltajansa kuoleman jälkeen aina subjektiivinen oikeus Kelan maksamaan lapseneläkkeeseen riippumatta kuolleen vanhemman asuinmaasta.

Kirjallinen kysymys KK 148/2017 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä, että kaikki vanhempansa kuoleman kautta menettäneet lapset saisivat oikeuden saada tukea elatukseensa joko lapseneläkkeen tai elatustuen muodossa riippumatta siitä, missä kuollut vanhempi on asunut tai työskennellyt?

Helsingissä 7.4.2017

Aila Paloniemi kesk